

**TABIYIY KELIB CHIQADIGAN OZUQA QO'SHIMCHALARIDAN
FOYDALANGAN HOLDA OZIYQ-OVQAT ANTIBIOTIKLARINI
RETSEPTGA KIRITMASDAN PARRANDALARNI
ETISHTIRISHNING HOZIRGI TENDENTSIYALARI**

Yangiboyev Abdimalik Eshmurodovich

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali q.x.f.f.d., (PhD) dotsenti*

Kucharov Jamshid Yomg'ir o'g'li

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali magistiranti*

Nodirova Dildora Bahodir qizi

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali talabasi*

Annotatsiya: Mikrobiologik sanoatning o'sishi bilan qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining antibakterial preparatlardan to'liq yoki qisman voz kechishi fonida ko'plab oziq-ovqat qo'shimchalari, xususan, probiyotiklar, prebiyotiklar va tabiiy minerallarga asoslangan ozuqa qo'shimchalari paydo bo'ldi. soya uni o'rniga noan'anaviy ozuqalarni kiritish, yuqori mahsuldor parrandalar organizmida kislotali ishqoriy muvozanatni tiklash va disbakteriozga qarshi kurash to'liq o'rganilmagan. Shu sababli, ushbu ilmiy ishning maqsadi no'xat donasi va innovatsion ozuqa qo'shimchalarini joriy etish bilan aralash ozuqa retseptining ozuqa antibiotiklaridan voz kechgan holda parranda mahsuldorligiga ta'sirini o'rganishdir.

Kalit so'zi: Tuxum, patogen, nasilchilik, tannarxi, dukkakkilar, soya, quruq sut, biotsenoz, antibiotiklar.

Аннотация: С ростом микробиологической промышленности увеличивается сельскохозяйственное производство. полный или частичный отказ производителей от антибактериальных препаратов на фоне многих

пищевых добавок, в частности пробиотиков, пребиотиков и появились пищевые добавки на основе природных минералов. соевая мука вместо внедрения нетрадиционных кормов высокопродуктивное птицеводство восстановление кислотно-щелочного баланса в организме и против дисбактериоза борьба изучена не до конца. Поэтому целью данной научной работы является горох. зерно и комбикорма с введением инновационных кормовых добавок Целью исследования является изучение влияния рецептуры на продуктивность птицы без использования антибиотиков в кормах.

Ключевые слова: Яйцо, возбудитель, селекция, стоимость, бобовые, соя, сухое молоко, биоценоз, антибиотики.

Annotation: *With the growth of the microbiological industry, agricultural production complete or partial abandonment of antibacterial drugs by manufacturers*

in the background of many food additives, in particular, probiotics, prebiotics and nutritional supplements based on natural minerals appeared. soy flour instead of introducing non-traditional feeds, high-yielding poultry restoration of acid-alkaline balance in the body and against dysbacteriosis wrestling is not fully explored. Therefore, the purpose of this scientific work is peas grain and mixed feed with the introduction of innovative feed additives is to study the effect of the recipe on poultry productivity without antibiotics in feed.

Keywords: *Egg, pathogen, selection, cost, legumes, soy, dry milk, biocenosis, antibiotics.*

Bakteriyalarning chidamliligi haqidagi xavotirning kuchayishi 2006 yil 1 yanvarda Evropa Ittifoqida ozuqa antibiotiklarini to'liq taqiqlashga olib keldi. Endi dunyo bo'ylab tobora ko'proq mamlakatlar xuddi shunday qarorga moyil.

O'zbekistonda chorvachilikda antibakterial preparatlar ustidan nazorat kuchaytirilmoqda: qonun loyihasi Hukumat tomonidan qo'llab-quvvatlanmoqda. O'zbekiston Federatsiyasi Qishloq xo'jaligi vazirligining 2021 yil 6 oktyabrdagi

692-sonli "Patogen mikroorganizmlar va opportunistik kasalliklar tufayli hayvonlarning yuqumli va parazitar kasalliklarini davolash uchun mo'ljallangan dori vositalarini qo'llash taqiqlanmagan holatlarni aniqlash to'g'risida" mikroorganizmlar, tashxisni klinik tasdiqlamasdan, shuningdek, davolash samaradorligi bo'lmaganda bunday dori vositalaridan foydalanishni davom ettirishni taqiqlash" qishloq xo'jaligi tarmoqlarida antibakterial preparatlardan foydalanishni cheklaydi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida, bozor turli mahsulotlar bilan to'yingan sharoitda qishloq xo'jaligi korxonalarining eng muhim maqsadi aholini sifatli va xavfsiz oziq-ovqat mahsulotlari bilan minimal xarajatlar bilan ta'minlashdan iborat. Keng tarqalgan, ba'zan to'liq o'ylanmagan, tez-tez ozuqa va antibakterial dorilarning dorivor shakllaridan foydalanish parrandalarning ovqat hazm qilish traktida mikrobial biotsenoz tuzilishining buzilishiga, kislota-ishqor muvozanatining buzilishiga, foydali moddalarning nobud bo'lishiga olib keladi. va oshqozon-ichak traktining turli kasalliklariga, parrandachilik mahsulotlarining mahsuldorligi va sifatining pasayishiga olib keladigan va ba'zida chorva mollarining nobud bo'lishiga olib keladigan patogen yoki shartli patogen chirish mikroflorasining rivojlanishi. Ko'p sonli parrandalar yopiq joylarda saqlansa, atrofdagi mikrofloraning sezilarli darajada o'sishi aniqlandi. Stress va immunitet tanqisligi nafaqat parrandalarning ko'plab kasalliklarining kashshoflari bo'libgina qolmay, balki o'zlari ham turli og'irlikdagi patologik sharoitlarni keltirib chiqaradi va chorva mollarining o'limini oshiradi va mahsuldorlikni pasaytiradi.

Tovuqning oshqozon-ichak trakti ozuqa bilan oziqlanishga o'tgandan keyingi birinchi haftalarda hosil bo'ladi, chunki ozuqa mikroflorasi ichak mikroflorasining tarkibini sezilarli darajada o'zgartirishi mumkin.

Cheklangan joy, foydalanishga yaroqli maydonda yukning yuqori zichligi, chorva mollarining katta sanoat hajmi yo'g'on ichakning ishg'olini sekinlashtiradi enterobakteriyalar va sut kislotasi bakteriyalari, bifidobakteriyalar, enterokokklar shakllanishi bilan kunlik jo'jalar. Noqulay omillarga duchor bo'lganda, turli patogen mikrofloralar tomonidan oshqozon-ichak traktining kolonizatsiyasi xavfi

mavjud.

Sanoat parrandachilikda ozuqa antibiotiklari uzoq vaqt davomida ozuqani zararsizlantirish va turli xil oshqozon-ichak kasalliklarining oldini olish uchun ishlatilgan. Davolash va oldini olish uchun jo'jalarga vaqti-vaqti bilan turli xil dorivor antibakterial preparatlar qo'llaniladi. Biroq, ularning beg'araz va uzoq muddatli qo'llanilishi atrof-muhit, tuproq va suvda antibiotiklarning ko'p miqdorda qoldiq shakllarining to'planishiga olib keldi, ular parrandalarga ozuqa orqali yoki to'g'ridan-to'g'ri inson retseptiga qayta kiradi. Tuproqda, hayvonlar va parrandalarning tanasida patogen va opportunistik bakteriyalar ko'p miqdorda paydo bo'lgan, ular ko'plab antibiotiklarga, hatto so'nggi avlod antibiotiklariga ham barqaror qarshilikka ega.

Olimlar antibiotik terapiyasi nafaqat parranda chorvachiligida ma'lum bir bakterial kasallikning rivojlanishini oldini oladi, chorva mollarining nobud bo'lish xavfini kamaytiradi, balki bir vaqtning o'zida ichakdagi foydali mikroflora miqdorini kamaytiradi. Bu ko'pincha jo'janing tanasida barcha metabolik jarayonlarning buzilishiga, disbiyoz, enterit, koksidiyoz va ichak klastridiozining paydo bo'lishiga olib keladi. Ko'pgina tadqiqotlar bo'g'ish davrining qisqarishi bilan hayvonlar va parrandalar ko'pincha ularning tanasida antibakterial dorilarning qoldiq miqdori bilan so'yish uchun yuborilishini isbotladi, bu nafaqat tayyor chorva va parranda mahsulotlari sifatini pasaytiradi, balki inson salomatligiga salbiy ta'sir qiladi.

Bessarabov B.F., Alekseeva S.A., Kletikova A.V. va boshqa tadqiqotchilar tarkibida antibiotiklar bo'lgan tuxum yoki parranda go'shtini muntazam iste'mol qilish inson ichak mikroflorasining antibiotiklarga qaram bo'lishiga va moslashishiga olib kelishi mumkinligini isbotladi, bu salbiy oqibatlariga olib keladi, ayniqsa COVID -19 davrida. pandemiya. Hayvonlar va parrandalarda patogen va opportunistik mikrofloraning bakterial preparatlarga barqaror chidamliligini aniqlash bilan bog'liq paydo bo'lgan va o'sib borayotgan muammo oshqozon-ichak kasalliklarini profilaktik davolash usullari va usullarini qayta ko'rib chiqishni talab qildi. Antibiotiklarning qoldiq miqdori bo'lmagan sof

mahsulotlar olish zarurati paydo bo'lishi bilan tabiiy komponentlar, vitaminlar, kislotali moddalar, dorivor o'simliklar sharbatidan turli ekstraktlar va boshqalar asosida preparatlar ishlab chiqildi va davolash va profilaktika ishlab chiqarishida amaliy foydalanishga topshirildi. hayvonlar va parrandalarning oshqozon-ichak traktining biotsenozini normallashtirish, organizmning immun tizimining opportunistik mikrofloraning ifloslanishiga chidamliligini oshirish sxemalari. Bunday dorilar probiyotiklar, prebiyotiklar, simbiotiklar, fitobiotiklar bo'lib, ular nafaqat hayvonlar va parrandalar organizmida ovqat hazm qilish jarayonlarini yaxshilashga xizmat qiladi, balki antibakterial dorilar bilan birga patogen mikrofloraga ham qarshilik ko'rsatishga qodir.

Ko'plab tadqiqotlar va tajribalar parranda retseptiga muqobil ozuqa qo'shimchalarini kiritish parrandalarning oshqozon-ichak trakti mikroflorasini normallashtirish va barqarorlashtirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi, antibiotiklarsiz, ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarishga yordam berishini aniqladi. iste'molchilarning sog'lig'ini yaxshilaydi va yuqori zootexnik ko'rsatkichlarni ta'minlaydi.

Kocish I.I., Levkin I.A.ning fikriga ko'ra, bakterial shtammlarga asoslangan preparatlarni qo'llash. va ularning hammualliflari, shuningdek, immun tizimini mustahkamlash va parranda retseptida tabiiy sarum qarshiligini oshirish uchun foydali ta'sir ko'rsatdi. Makarov S.V tomonidan tadqiqotlar. Broyler mahsuldorligining oshishi, bir qator biologik nazorat omillarining yaxshilanishi va ota-galaning reproduktiv qobiliyatining oshishini ko'rsatdi.

Turli xil zamonaviy biologik faol qo'shimchalar parranda retseptiga kiritilganda organizmda sodir bo'ladigan barcha fiziologik jarayonlarga turli xil ijobiy ta'sir ko'rsatadi, oshqozon-ichak traktida sodir bo'ladigan metabolik jarayonlarni yaxshilaydi, gumoral va hujayrali immunitetni mustahkamlashga yordam beradi, o'sish bo'yicha yaxshi natijalarga erishadi, yuqori sifatli tuxum va kunlik nafaqa tovuqlar ishlab chiqarish.

O'zbekistonning etakchi olimlari, ko'plab probiyotik va prebiyotik qo'shimchalarni ishlab chiqish va tadqiq qilishda bevosita ishtirok etganlar, bu dorilarning barchasi bir umumiy xususiyatga ega ekanligini aniqladilar - ular organizmga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. oshqozon-ichak traktining foydali mikroflorasini shakllantirish, bu ularni bakterial va kimyoviy jihatdan xavfsiz kelajak dorilari deb hisoblash imkonini beradi, hayvonlar va parrandalarning o'ziga xos imkoniyatlarini ochib beradi. Bir qator boshqa rus va xorijiy tadqiqotchilar oshqozon-ichak traktining turli kasalliklarini oldini olish va normal biotsenozni tiklash, normal biotsenozni tiklash uchun parranda go'shtini probiyotik preparatlar bilan oziqlantirishda ijobiy ta'sir ko'rsatdilar. antibiotiklar va boshqa antimikrobiyal preparatlarni qo'llashdan keyin parranda go'shtining oshqozon-ichak traktining ishlashi.

XULOSA

Yuqoridagi dalillar va tadqiqotlar asosida, hayvonlar va parrandalar organizmidagi turli probiyotik preparatlar va qo'shimchalar ozuqaning qo'shimcha fermentatsiyasi tufayli organizmdagi metabolic jarayonlarni yaxshilashi, optimallashtirishi mumkin degan xulosaga kelishimiz mumkin. Mikrobiotsenozlar va patogen mikrofloraning rivojlanishini bostirish, immunitet tizimini mustahkamlash, tananing himoya reaksiyalarini rag'batlantirish uchun sharoit yaratadi. Nikulin V.N., Gerasimenko tomonidan probiyotiklarning ta'sir qilish mexanizmining tavsifi probiyotiklar ham hujayrali va gumoral immunitetni faollashtirish qobiliyatiga ega va oshqozon-ichak kasalliklarini davolash va oldini olish uchun vosita sifatida ishlaydi degan xulosani tasdiqlashga imkon berdi.

Ularning fikriga ko'ra, probiyotiklar parrandalarning ovqat hazm qilish tizimidagi hayotiy jarayonlar uchun katalizator sifatida ishlaydi. Tadqiqotchilar probiyotik preparatlarning fermentative xususiyatlari tufayli parrandalarning pastki ichaklarida foydali mikroflorani shakllantirishda muvaffaqiyatli ishtirok etishini tasdiqlaydilar, bu esa organic moddalarning yaxshiroq va tezroq hazm bo'lishiga yordam beradi.

Ko'pincha parrandachilik va chorvachilik sanoatida, tadqiqotchilar fikriga ko'ra, ular tirik bakteriyalar bilan birga vitaminlar, mikroelementlar va dorivor o'simliklarning turli ekstraktlarini o'z ichiga olgan probiyotik va prebiyotik birikmasi bo'lgan sinbiotiklardan foydalanadilar. mikroorganizmlarning tez ko'payishi uchun zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Qishloq hayvonlarini boqishda donli dukkaklilardan foydalanish: ko'rsatmalar / A.I. Fitsev, A.P. Gaganov, F.V. Voronkova, L.M. Korovina; ilmiyjihatdan tahrirlangan A.S. Shpakova; V.R nomidagi Butunrossiya ozuqa ilmiytadqiqot instituti. Uilyams. - Moskva: FGOU RosAKO APK, 2005. - 27 p. - Matn: darhol
2. Lenkova, T.N. Noan'anaviy komponentlarni o'z ichiga olgan aralash ozuqalardagi ko'p fermentli kompozitsiyalar / T.N. Lenkova - Matn: to'g'ridanto'g'ri // Parrandachilik va parrandachilik mahsulotlari. - 2007. - No 2. - B. 46-49
3. Bevzyuk, V.N. Parrandachilikda proteinli o'simlik ozuqasidan foydalanish samaradorligini oshirish / V.N. Bevzyuk - Matn: to'g'ridan-to'g'ri // Parrandachilik va parrandachilik mahsulotlari. - 2003. - No 4. - B. 26-29.
4. Igbasan, FA Pektinaza va alfa-galaktosidaza qo'shimchasining broyler tovuqlari uchun no'xatning ozuqaviy qiymatiga ta'siri / FA Igbasan, W.Guenter, BF Slominski // Kanada. J. Anim. Sci. - 1997. - jild. 77, No 3. - B. 537- 539